

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

МЕНЕДЖМЕНТ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
галузі знань 1401 Сфера обслуговування
напряму 6.140103 Туризм

(шифр дисципліни за ОПП – ПП.7.1)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

КАФЕДРА: Туризму і готельного господарства

РОЗРОБНИК: ст. викл. кафедри Полчанінова І.Л.

Схвалено **випусковою** кафедрою туризму і готельного господарства.

Протокол від « 27 » серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри (Писаревський І.М.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ (Уширський Ю.В.) « 25 » 12 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету
менеджменту.

Голова Вченої ради (Писаревський І. М.) « 29 » серпня 2014 р.,
протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без
письмової згоди ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014
© І.Л. Полчанінова

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.140103 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності, принципи формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; управлінські відносини.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Право	Управління персоналом
Соціологія	Навчальна практика з фаху
Економічна теорія	

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

М 1 Теорія менеджменту

ЗМ 1.1 Теоретичні основи менеджменту

ЗМ 1.2 Функції та процеси у менеджменті

М 2 Організація менеджменту на підприємстві

ЗМ 2.1 Методи прийняття управлінських рішень

ЗМ 2.2 Організаційні та управлінські відносини в менеджменті

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент» є формування у майбутніх фахівців сфери туризму сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань в питаннях теорії менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент» є формування у студентів належного рівня знань про методологічні засади менеджменту підприємств туристичної індустрії; господарську організацію туристичної індустрії як об'єкту управління; формування системи менеджменту у підприємствах туристичної індустрії; організацію управління сучасними підприємствами туристичної індустрії на основі функціонального та процесного підходів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність основних понять і категорій менеджменту;
- історія розвитку менеджменту;
- принципи та функції менеджменту;
- суть організації та взаємозв'язку їх внутрішніх елементів та зовнішнього середовища;
- система методів управління;
- зміст процесів та технології управління;
- основи планування, здійснення мотивування та контролювання;

- організація взаємодії та повноважень;
- зміст та характеристика основних типів організаційних структур управління;
- прийняття рішень у менеджменті;
- інформаційне забезпечення процесу управління;
- керівництво та лідерство, стилі управління;
- організаційна культура;
- соціальної відповідальності у менеджменті;
- ефективність управління.

вміти:

- структурувати завдання відповідно до чисельності та кваліфікації виконавців, визначати черговість робіт, розраховувати термін їх виконання;
- добирати виконавців, розподіляти завдання з урахуванням професійних та особистісних рис;
- здійснювати делегування;
- стимулювати та карати підлеглих;
- гармонізувати людські відносини;
- технології розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки в організаціях, аналізувати й узагальнювати матеріал у певній системі, порівнювати факти на основі здобутих із різних джерел знань;
- планувати роботу організації, її підрозділів та працівників;
- мати здатність здійснювати ефективний контроль та оперативне регулювання; - використовувати дієві методи менеджменту (економічні, технологічні, адміністративно- розпорядчі, соціально-психологічні);
- володіти прийомами управління організаційними змінами;
- налагоджування ефективні комунікації під час управління;
- удосконалювати та розвивати систему менеджменту підприємства, зокрема з урахуванням світового досвіду;
- оцінювати ефективність менеджменту.

мати компетентності:

- здатність виявляти проблеми в управлінні підприємствами;
- здатність здійснювати збір необхідної інформації та приймати оптимальні управлінські рішення;
- готовність обирати залежно від форм управління господарською діяльністю найбільш відповідні засоби і методи управління підприємством;
- здійснювати пошук найбільш раціональних підходів щодо управління бізнес-процесами підприємств;
- здатність забезпечувати розвиток персоналу як засобу забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств;
- готовність застосовувати новий інструментарій менеджменту для проектування управлінських систем;
- готовність розробляти та обґрунтовувати основні напрями удосконалення та підвищення ефективності управління підприємствами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 288 годин – 8 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Теорія менеджменту

Змістовий модуль 1.1. Теоретичні основи менеджменту

Тема 1.1.1. Сутність, роль та методологічні засади менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці - ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

Тема 1.1.2. Закони, закономірності та принципи менеджменту

Закони та закономірності менеджменту: закон відповідності систем цілям; закон відповідності організації системи зовнішньому середовищу; закон інтеграції управління; закон економії часу; закон інерції систем; закон еластичності систем; закон безперервного удосконалення систем.

Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Принципи цілеспрямованості. Принцип ієрархічності. Принцип динамічної рівноваги. Принцип економичності управління. Принцип урахування інтересів. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 1.1.3. Історія розвитку науки менеджменту

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінських наук; емпірична школа, школа «соціальних систем», нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.

Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених. Розвиток управлінської науки в Україні.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 1.1.4. Організація як об'єкт управління

Поняття організації. Ознаки організації. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Різновиди організацій: органістичні та механістичні, прості та складні, формальні та неформальні. Загальні риси організацій: ресурсний, вертикальний та горизонтальний поділ праці, залежність від зовнішнього оточення, об'єктивність управління, структуризація.

Організація як відкрита динамічна система: керуюча та керована підсистеми. Ефект синергії. Модель організації як відкритої системи: параметри «входу», процес перетворення, параметри «виходу».

Зовнішнє середовище організації: фактори прямої та непрямой дії. Загальні характеристики зовнішнього середовища: об'єктивність, взаємозв'язок факторів, складність, динамічність, невизначеність. Оцінка факторів зовнішнього середовища. Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації. Культура організації. Типи організацій в Україні.

Змістовий модуль 1.2. Функції та процеси у менеджменті.

Тема 1.2.1. Функції та технологія менеджменту

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.

Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.

Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цільовизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотній зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, мінливість, стійкість.

Тема 1.2.2. Планування як загальна функція менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.

Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення місій та цілей; оцінка сильних і слабких боків організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Оперативне планування на засадах застосування адміністративних та економічних важелів. Тактика, політика, процедури, правила. Загальна характеристика бізнес-планування.

Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Тема 1.2.3. Організування як загальна функція менеджменту

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.

Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Взаємодія та взаємовплив структур організації. Сутність організаційної структури управління та їх роль в досягненні мети. Елементи структури. Види організаційних структур управління. Лінійні та функціональні організаційні структури управління. Комбіновані організаційні

структури управління. Єдиноначальність: поняття, сутність. Централізація і децентралізація.

Принципи побудови організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури. Критерії оцінки організаційної структури управління. Методи вибору організаційної структури управління. Проектування організаційних структур управління. Формування структурних елементів.

Тема 1.2.4. Мотивування як загальна функція менеджменту

Значення людського фактору в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Співставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 1.2.5. Контролювання та регулювання як загальні функції менеджменту

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотній зв'язок при контролі. Види управлінського контролю.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання.

Модуль 2. Організація менеджменту на підприємстві

Змістовий модуль 2.1. Методи прийняття управлінських рішень

Тема 2.1.1. Методи менеджменту

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 2.1.2. Управлінські рішення

Сутність управлінських рішень. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень.

Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Тема 2.1.3. Інформація і комунікації в менеджменті

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації.

Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок у процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.

Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні перевантаження.

Змістовий модуль 2.2 Організаційні та управлінські відносини в менеджменті

Тема 2.2.1. Керівництво та лідерство

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керівництва та континууму стилів керівництва. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Особливості національних систем керівництва.

Тема 2.2.2. Соціальна відповідальність в менеджменті

Сутність соціальної відповідальності у менеджменті.

Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.

Перевага та недоліки соціальної відповідальності. Сутність та значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей.

Тема 2.2.3. Ефективність менеджменту

Сутність результативності та ефективності менеджменту. Економічна, організаційна та соціальна ефективність управління. Показники економічної, організаційної та соціальної ефективності управління, їх склад і методи визначення.

Індивідуальні завдання:

Розрахунково-графічна робота на тему «Управління підприємством туристичної галузі»

3. Рекомендована література:

1. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, І. С. Процик. - Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львів, політехніка», 2008. – 244 с.

2. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підручник / О. С. Кузьмін, О. Г. Мельник. - 2-е вид., випр., допов. - К. : Академвидав, 2007. – 464 с.

3. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. - 3-є вид. допов. і перероб. - Л. : Над. ун-т «Львів, політехніка» (Інфор.- видав. центр «ІНТЕЛЕКТ+» Ін-т післядипломної освіти); «Інтелект-Захід», 2007. - 384 с.

4. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін. - К.: Атіка, 2007. - 564 с.

5. Герчикова И.Н. Менеджмент : Ученик для вузов / И. Н. Герчикова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. - 511 с. - (Серия «Золотой фонд российских учебников»).

6. Гріфін Р. Основи менеджменту : підручник / Р. Гріфін, В. Яцура ; наук. ред. В. Яцура, Д. Олесневич. - Л. : БаК, 2001. - 624 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточні та підсумкові тестові завдання, розрахунково-графічна робота.

АНОТАЦІЯ

Програма навчальної дисципліни «Менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямку 6.140103 «Туризм».

Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент» є формування у студентів належного рівня знань про методологічні засади менеджменту підприємств туристичної індустрії; господарську організацію туристичної індустрії як об'єкту управління; формування системи менеджменту у підприємствах туристичної індустрії; організацію управління сучасними підприємствами туристичної індустрії на основі функціонального та процесного підходів.

ABSTRACT

The program for the discipline "Management" is composed in accordance with the educational and vocational training program for Bachelor degree training the direction 6.140103 "Tourism".

The main task of the discipline "Management" studying is forming with the students an adequate level of knowledge about the methodological principles of management of enterprises of the tourism industry; economic organization of tourism as a control object; formation management system in enterprises of the tourism industry; organization managing modern enterprises of the tourism industry on the basis of functional and process approaches.

АННОТАЦИЯ

Программа учебной дисциплины составлена в соответствии с образовательно-профессиональной программой подготовки бакалавра направления 6.140103 «Туризм».

Программа учебной дисциплины «Менеджмент» составлена в соответствии с образовательно-профессиональной программой подготовки бакалавра направления 6.140103 «Туризм».

Основными заданиями изучения дисциплины «Менеджмент» является формирование у студентов должного уровня знаний о методологических принципах менеджмента предприятий туристской индустрии; хозяйственной организации туристской индустрии как объекта управления; формировании системы менеджмента на предприятиях туристской индустрии; организации управления современными предприятиями туристской индустрии на основе функционального и процессного подходов.